

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ

DIGITAL COMPETENCE IN VOCATIONAL EDUCATION: THEORETICAL APPROACHES AND STRUCTURAL COMPONENTS

Статтю присвячено теоретичному аналізу проблеми формування цифрової компетентності у системі професійної освіти в умовах цифрової трансформації суспільства, глобалізаційних процесів та змін на ринку праці. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі цифрових технологій у професійній діяльності, необхідністю підготовки конкурентоспроможних фахівців та наявністю суперечностей між суспільним запитом на високий рівень цифрової компетентності й фрагментарністю підходів до її формування в освітній практиці закладів професійної освіти. У статті узагальнено сучасні наукові підходи до трактування поняття «цифрова компетентність», проаналізовано нормативно-правові документи та наукові джерела, у яких цифрову компетентність розглянуто як інтегративну характеристику особистості, що поєднує знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та досвід безпечної й ефективної діяльності в цифровому середовищі. Особливу увагу зосереджено на розкритті її значення саме в контексті професійної освіти, де цифрові технології виступають не лише засобом навчання, а й важливим чинником формування професійної ідентичності майбутнього фахівця. Обґрунтовано структурні компоненти цифрової компетентності, зокрема інформаційно-пошукову, онлайн-комунікативну та безпеково-технічну складові, та показано їх взаємозв'язок і роль у забезпеченні якості професійної підготовки. Практичну цінність дослідження підсилює аналіз досвіду формування цифрової компетентності у Вищому професійному училищі №21 м. Івано-Франківська, який демонструє можливості системного підходу до розвитку цифрових умінь і навичок здобувачів освіти через оновлення змісту освітніх програм, участь у міжнародних проєктах, заходи з кібербезпеки та співпрацю з ІТ-компаніями. Зроблено висновок, що цифрова компетентність у професійній освіті має розглядатися як системоутворювальний результат освітнього процесу, що забезпечує готовність майбутніх фахівців до ефективної, безпечної та відповідальної професійної діяльності в умовах цифрового суспільства.

Ключові слова: цифрова компетентність, професійна освіта, цифровізація освіти, цифрове освітнє середовище, професійна підготовка, цифрові технології, заклади освіти, освітній процес, сучасні освітні технології, здобувачі освіти.

The article is devoted to the theoretical analysis of the problem of digital competence formation in the vocational education system in the context of digital transformation of society, globalization processes, and changes in the labor market. The relevance of the study is determined by the growing role of digital technologies in professional activities, the need to train competitive specialists, and the contradictions between the public demand for a high level of digital competence and the fragmented approaches to its formation in the educational practice of vocational education institutions. The article summarizes contemporary scientific approaches to interpreting the concept of "digital competence" and analyzes regulatory and legal documents and scientific sources in which digital competence is considered as an integrative characteristic of a personality that combines knowledge, skills, abilities, value orientations, and experience of safe and effective activity in the digital environment. Particular attention is focused on revealing its significance in the context of vocational education, where digital technologies are not only a means of learning but also an important factor in shaping the professional identity of future specialists. The structural components of digital competence, in particular information retrieval, online communication, and security and technical components, are substantiated, and their interconnection and role in ensuring the quality of professional training are demonstrated. The practical value of the study is reinforced by an analysis of the experience of developing digital competence at Higher Vocational School No. 21 in Ivano-Frankivsk, which demonstrates the possibilities of a systematic approach to the development of digital skills and abilities of students through updating the content of educational programs, participation in international projects, cybersecurity events, and cooperation with IT companies. It is concluded that digital competence in vocational education should be considered as a system-forming result of the educational process, ensuring the readiness of future specialists for effective, safe, and responsible professional activity in a digital society.

Key words: digital competence, vocational education, digitization of education, digital educational environment, vocational training, digital technologies, educational institutions, educational process, modern educational technologies, students.

УДК 377:37.091.3:004.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/91.2.23>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Паска Т.В.,

orcid.org/0000-0002-4579-388X

докт. філос.,

асистент кафедри педагогіки

та освітнього менеджменту імені

Богдана Ступарика

Карпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Паска А.В.,

orcid.org/0000-0002-4596-1775

асистент кафедри географії

та природознавства

Карпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими трансформаціями, зумовленими цифровізацією, глобалізаційними процесами, воєнними викликами та швидкими змінами ринку праці. В умовах становлення цифрової економіки та переходу до суспільства знань

особливої актуальності набуває проблема підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність із використанням цифрових технологій. Професійна освіта відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стійкості держави, адже саме вона формує практично зорієнтовані кадри для різних галузей

виробництва та сфери послуг. Водночас стрімкий розвиток цифрових інструментів, автоматизація та цифрова трансформація професійної діяльності висувають нові вимоги до змісту, форм і результатів професійної підготовки, серед яких провідне місце посідає сформованість цифрової компетентності здобувачів освіти.

Водночас практика функціонування закладів професійної освіти засвідчує наявність низки суперечностей між суспільним запитом на високий рівень цифрової компетентності майбутніх фахівців і недостатнім рівнем її сформованості у значної частини здобувачів освіти; між потенціалом цифрових технологій та обмеженістю їх системного педагогічно обґрунтованого використання; між потребою в науково вивірених моделях цифрової компетентності та фрагментарністю підходів до її розуміння й реалізації в освітньому процесі. Нерідко цифрова компетентність ототожнюється лише з технічними вміннями користування комп'ютером або окремими цифровими сервісами, що звужує її зміст і не враховує когнітивні, комунікативні, етичні, безпекові та професійно-діяльнісні аспекти. Усе це зумовлює необхідність ґрунтовного теоретичного осмислення сутності цифрової компетентності в професійній освіті, визначення її структурних компонентів та обґрунтування науково-педагогічних підходів до її формування як важливої умови підвищення якості підготовки сучасних фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема цифрової компетентності широко представлена у працях вітчизняних науковців, які досліджують цифрову трансформацію освіти, розвиток цифрових освітніх середовищ, підготовку педагогів до використання цифрових технологій та формування безпечного цифрового простору. Зокрема, ці питання висвітлюють В. Биков, Т. Близняк, О. Будник, С. Борисюк, Л. Гаврілова, І. Гончарова, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Жалдак, М. Кадемія, Т. Качак, Т. Койчева, М. Лещенко, С. Литвинова, О. Мирошниченко, Н. Морзе, О. Овчарук, О. Пінчук, М. Пригодій, О. Соколюк, О. Спірін, Я. Топольник, С. Толочко, Т. Цегельник, О. Цюняк, М. Шишкіна та ін. У межах своїх досліджень вони розглядають цифрову компетентність як інтегративне утворення, що поєднує технологічні, когнітивні, комунікативні та безпекові складники й виступає важливою умовою професійної підготовки сучасного фахівця. Питання формування цифрової компетентності як професійно значущої якості педагога розкривають у своїх працях Л. Березовська, О. Маслово, О. Мельникова, О. Тимченко, Я. Топольник, С. Толочко, О. Юденкова та ін. Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що недостатньо систематизованими залишаються підходи до визначення структури цифрової компетентності саме в контексті професійної освіти, а також

потребують подальшого уточнення її компонентний склад з урахуванням галузевої специфіки підготовки майбутніх фахівців, що й зумовлює спрямованість даної статті.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень з проблеми цифрової компетентності, у сфері професійної освіти вона залишається недостатньо систематизованою. Зокрема, відсутній єдиний підхід до визначення її структури з урахуванням галузевої специфіки підготовки кваліфікованих робітників, недостатньо окреслені механізми інтеграції її компонентів у зміст освітніх програм та критерії оцінювання рівнів сформованості. Обмежено представлений і практичний досвід комплексного впровадження цифрової компетентності як результату освітнього процесу в закладах професійної освіти, що зумовлює потребу в подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі.

Мета статті – теоретичний аналіз наукових підходів до трактування поняття цифрової компетентності у професійній освіті та обґрунтування її структурних компонентів з урахуванням сучасних викликів цифровізації освітнього процесу. У межах дослідження передбачається уточнити сутність цифрової компетентності як інтегративної характеристики майбутнього фахівця, що поєднує знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та досвід безпечної й ефективної професійної діяльності в цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку професійної освіти проблема цифрової компетентності набуває особливої наукової та практичної значущості, оскільки саме вона визначає здатність системи освіти відповідати викликам цифрової трансформації суспільства та економіки. Професійна освіта, орієнтована на підготовку фахівців для конкретних галузей діяльності, дедалі більше інтегрується з цифровими технологіями, що змінюють характер професійних завдань, способи комунікації, доступ до інформації та організацію освітнього процесу. У цьому контексті цифрова компетентність постає не як додаткова навичка, а як системоутворювальний компонент професійної підготовки, що потребує ґрунтовного теоретичного осмислення та наукового узагальнення.

У межах нашого дослідження актуальним є розгляд і узагальнення різних наукових підходів до трактування поняття «цифрова компетентність» у сфері професійної освіти. Сучасний педагог закладу професійної освіти має не лише володіти цифровими технологіями на рівні користувача, а й уміти інтегрувати їх в освітній процес, адаптовувати освітні ресурси до потреб конкретної професії та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Така діяльність вимагає високого рівня усвідомленості щодо можливостей і ризиків цифрового середовища, здатності до постійного

професійного саморозвитку та критичного осмислення цифрових інновацій.

На державному рівні значущість цифрової компетентності закріплена у нормативно-правових документах, що визначають стратегічні напрями розвитку освіти в Україні. Відповідно до Концепції розвитку цифрових компетентностей, схваленої Кабінетом Міністрів України 3 березня 2021 року, цифрова компетентність визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій» [4]. Подане визначення акцентує увагу на багатовимірності цифрової компетентності, що охоплює не лише технічний аспект володіння цифровими інструментами, а й когнітивні, особистісні та соціальні характеристики особистості. Важливо, що в цьому трактуванні цифрова компетентність розглядається як динамічна категорія, яка постійно змінюється та розвивається відповідно до технологічних інновацій і трансформацій соціально-економічного середовища, що є особливо актуальним для системи професійної освіти.

Схожої позиції дотримуються й укладачі «Енциклопедії освіти» (2021), де термін «цифрова компетентність» трактується як «здатність особистості впевнено та ґрунтовно користуватися засобами цифрових технологій у таких сферах, як професійна діяльність і працевлаштування, освіта, дозвілля, громадська діяльність, що є життєво необхідними для участі у щоденному соціально-економічному житті» [9]. Це визначення підкреслює універсальний характер цифрової компетентності, яка виходить за межі виключно освітнього чи професійного контексту та охоплює всі основні сфери життєдіяльності сучасної людини. У площині професійної освіти така інтерпретація набуває особливої ваги, адже вказує на необхідність формування у здобувачів освіти не тільки прикладних цифрових умінь, а й здатності до свідомого використання цифрових технологій у соціальному та професійному середовищі. Отже, цифрова компетентність у цьому розумінні постає як умова повноцінної участі особистості в цифровому суспільстві та як основа її професійної й соціальної мобільності.

Наукові підходи до трактування цифрової компетентності доповнюють і розширюють державне бачення цієї категорії, збагачуючи її соціокультурним та особистісно орієнтованим змістом. Так, Л. Гаврілова та Я. Топольник зазначають, що поняття «цифрова компетентність» є значно ширшим і більш загальним, оскільки його смисловий контент включає не лише навички роботи в інформаційно-комунікаційному середовищі як ключову

ознаку цифрової грамотності, але й соціокультурну складову – нові артефакти та практики цифрової культури з притаманними їм ціннісними орієнтирами й особистісним досвідом [1, с. 8]. У контексті професійної освіти така позиція дозволяє розглядати цифрову компетентність не лише як інструментальну підготовку до використання цифрових засобів, а як складову професійної ідентичності майбутнього фахівця, що формується під впливом цифрової культури та визначає його стиль професійної діяльності, комунікації та самореалізації.

Подальший розвиток наукових уявлень про цифрову компетентність пов'язаний з акцентуванням уваги на її функціональному значенні в освітньому процесі та професійній діяльності педагога. Дослідники О. Цюняк, Т. Качак та Т. Близнюк підкреслюють, що цифрова компетентність майбутніх педагогів «охоплює здатність критично оцінювати інформацію, адаптувати навчальні матеріали до онлайн-форматів, застосовувати інноваційні методи навчання та забезпечувати ефективну комунікацію в цифровому середовищі» [11, с. 257]. Наведене визначення демонструє багатовекторність цифрової компетентності, оскільки вона поєднує в собі аналітичні вміння, методичну гнучкість, педагогічну креативність та комунікативну культуру в цифровому просторі. У професійній освіті це набуває особливої значущості, адже педагог має не просто передавати знання, а моделювати освітні ситуації, максимально наближені до реальних умов професійної діяльності, використовуючи цифрові технології як засіб підвищення практичної спрямованості підготовки майбутніх фахівців.

Вагомий внесок у розроблення проблеми цифрової компетентності у професійній освіті зробив науковець Інституту професійної освіти НАПН України М. Пригодій. Він визначає поняття «компетентність педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти із застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників» як «здатність особи успішно використовувати сукупність технологій і методик цифрового навчання в інформаційно-освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти, відповідно до вимог цифровізації освіти та галузевої специфіки професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників» [6, с. 5]. Це визначення акцентує увагу на інтегративному характері цифрової компетентності, яка охоплює не лише технічні вміння, а й здатність педагога проектувати та реалізовувати освітній процес із використанням цифрових інструментів з урахуванням професійної спрямованості підготовки.

Важливим є те, що цифрова компетентність у професійній освіті тісно пов'язана з умінням адаптувати освітні методики до галузевих особливостей, адже кожна професія потребує специфічних цифрових рішень, програмного забезпечення

та технологічних підходів. Таким чином, цифрова компетентність педагога виступає ключовим чинником забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, адекватності освітнього процесу викликам сучасного цифрового суспільства та формування конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Значний внесок у теоретичне осмислення структури цифрової компетентності зробив О. Мирошніченко, який визначає її як «здатність доцільно, критично і безпечно у процесі професійної діяльності обирати, створювати та змінювати цифрові ресурси, керувати ними, захищати та поширювати їх, застосовувати у процесі навчання студентів» [5, с. 120]. Запропоноване визначення є комплексним і відображає цілісне бачення цифрової компетентності як поєднання когнітивного, діяльнісного та ціннісно-безпекового аспектів. Воно орієнтує на активну позицію педагога не лише як користувача цифрових ресурсів, а як їхнього творця та відповідального модератора цифрового освітнього середовища.

Структура цифрової компетентності, запропонована О. Мирошніченком, складається з трьох взаємопов'язаних компонентів: інформаційно-пошукової, онлайн-комунікативної та безпеково-технічної компетентностей. Інформаційно-пошукова компетентність передбачає здатність ефективно здійснювати пошук цифрової інформації, аналізувати її достовірність, наукову коректність та практичну значущість, а також трансформувати знайдені матеріали у якісний освітній чи професійний контент. Для професійної освіти це означає вміння педагога та здобувача освіти працювати з технічною, виробничою та науково-методичною інформацією, інтегруючи її в освітній процес відповідно до вимог конкретної спеціальності.

Онлайн-комунікативна компетентність у межах цієї моделі охоплює здатність здійснювати ефективну професійну взаємодію та освітню комунікацію в цифровому середовищі. Вона включає навички організації дистанційної та змішаної взаємодії, використання цифрових платформ для спільної роботи, підтримки зворотного зв'язку, координації групових проєктів і професійного спілкування. Для системи професійної освіти це має принципове значення, оскільки формує в здобувачів освіти культуру цифрової комунікації, необхідну для майбутньої діяльності в сучасних виробничих і сервісних середовищах, де цифрові канали взаємодії стають домінуючими.

Безпеково-технічна компетентність як третій структурний компонент цифрової компетентності передбачає здатність безпечно та відповідально працювати з цифровими технологіями, програмним забезпеченням та інформаційними ресурсами. Вона охоплює знання основ кібербезпеки, захисту персональних даних, авторського права, а також

уміння запобігати цифровим ризикам і загрозам. У контексті професійної освіти ця складова набуває особливого значення, оскільки формує в майбутніх фахівців відповідальне ставлення до використання цифрових технологій у професійній діяльності, що є необхідною умовою дотримання етичних і правових норм у цифровому просторі.

Запропонована модель структури цифрової компетентності може бути ефективно адаптована до потреб закладів професійної освіти, оскільки передбачає комплексний розвиток у здобувачів освіти як інформаційно-аналітичних, так і комунікативних та безпекових умінь. Вона узгоджується з сучасними вимогами ринку праці, де від фахівця очікується не лише володіння професійними технологіями, а й здатність до самостійного навчання, цифрової взаємодії та відповідального використання інформаційних ресурсів.

Цифрова компетентність у сучасних умовах розвитку суспільства набуває статусу однієї з ключових характеристик фахівця, що визначає його готовність до ефективної професійної діяльності в умовах цифрової трансформації. Як зазначають О. Хомік, Т. Ліщук-Торчинська, І. Сахарук та С. Борисюк, «цифрова компетентність є ключовою в системі професійних та загальних компетентностей та займає важливе місце у професійному становленні у будь-якій галузі діяльності сучасного фахівця» [10, с. 62]. Це твердження підтверджує необхідність розгляду цифрової компетентності як наскрізного результату професійної освіти, що інтегрується з фаховими, загальнокультурними та соціальними компетентностями.

У контексті професійної освіти цифрова компетентність не може розглядатися ізольовано від змісту професійної підготовки, оскільки вона безпосередньо пов'язана з технологічними процесами конкретної галузі. Саме тому важливою є орієнтація освітнього процесу на використання галузево спрямованих цифрових інструментів, симуляторів, віртуальних лабораторій, професійних програмних продуктів, що дозволяють максимально наблизити підготовку здобувачів освіти до реальних умов майбутньої професійної діяльності.

Таким чином, цифрову компетентність у професійній освіті можна розуміти як інтегративну характеристику особистості майбутнього фахівця, що поєднує систему знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і досвіду діяльності в цифровому середовищі, необхідних для ефективного виконання професійних завдань, безпечної роботи з цифровими технологіями та постійного професійного саморозвитку. Такий підхід дозволяє розглядати цифрову компетентність не лише як результат навчання, а як динамічний процес, що триває впродовж усього професійного життя.

Підсумовуючи погляди дослідників, варто звернути увагу на те, що одні науковці акцентують увагу

передусім на техніко-інструментальному аспекті цифрової компетентності, пов'язаному з умінням користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями, тоді як інші підкреслюють її когнітивний, соціокультурний і ціннісно-мотиваційний виміри. Поєднання цих підходів є найбільш продуктивним для професійної освіти, оскільки дозволяє сформувати у здобувачів освіти цілісне бачення цифрової діяльності як складової професійної культури.

Узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності та структури цифрової компетентності дає підстави стверджувати, що її формування у закладах професійної освіти має здійснюватися системно, послідовно та з урахуванням галузевої специфіки. Це передбачає оновлення змісту освітніх програм, підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників, а також створення цифрового освітнього середовища, сприятливого для розвитку професійно значущих цифрових умінь і навичок здобувачів освіти.

Практична реалізація формування цифрової компетентності у професійній освіті переконливо простежується на прикладі діяльності Вищого професійного училища №21 м. Івано-Франківська (ВПУ №21), яке послідовно впроваджує сучасні підходи до підготовки кваліфікованих робітників з урахуванням викликів цифрової трансформації. Реагуючи на зростаючі потреби цифрового суспільства та ринку праці, заклад ініціював підготовку фахівців за інтегрованою професією «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», що свідчить про системне бачення розвитку цифрових компетентностей у здобувачів освіти. Важливо, що освітня діяльність здійснюється на основі державного стандарту професійно-технічної освіти, розробленого в межах міжнародного українсько-німецького проєкту, що забезпечує її відповідність європейським підходам до професійної підготовки та цифровізації освітнього процесу [7].

Зміст професійної підготовки за зазначеною інтегрованою професією орієнтований на формування комплексної цифрової компетентності, яка охоплює як техніко-технологічний, так і інформаційно-аналітичний та безпековий аспекти. Здобувачі освіти опановують роботу з офісними застосунками, базами даних, графічними та презентаційними сервісами, водночас набуваючи умінь налаштовувати та обслуговувати апаратне і програмне забезпечення, здійснювати захист інформації, створювати та супроводжувати веб-ресурси, проєктувати локальні мережі. Такий підхід відповідає теоретичним уявленням про цифрову компетентність як інтегративну характеристику, що поєднує знання, практичні вміння, критичне мислення та відповідальне ставлення до використання цифрових технологій у професійній діяльності.

Важливим практичним складником розвитку цифрової компетентності у ВПУ №21 є участь здобувачів освіти в освітніх і тренінгових проєктах, спрямованих на розширення цифрових і підприємницьких навичок. Зокрема, проведення у січні 2025 року викладачами Карпатського національного університету імені Василя Стефаника практичного тренінгу в межах міжнародної ініціативи Girls Go Circular сприяло формуванню у здобувачів освіти розуміння економіки замкнутого циклу, розвитку цифрового мислення, підприємницької ініціативності та здатності застосовувати цифрові інструменти для розв'язання міждисциплінарних завдань. Участь у таких проєктах дозволяє інтегрувати цифрову компетентність із соціальною та економічною складовими професійної підготовки, що узгоджується з сучасними науковими підходами до її структури [8].

Окремий аспект практичної реалізації цифрової компетентності у ВПУ №21 пов'язаний із формуванням безпеково-технічної складової, що є необхідною умовою ефективною та відповідальною діяльністю в цифровому середовищі. Зокрема, у вересні 2025 року педагогами училища проведено захід «Кібербезпека для підлітків: як захистити себе в цифровому світі», який сприяв формуванню у здобувачів освіти свідомого ставлення до цифрової безпеки як невід'ємного елементу професійної культури. Здобувачі освіти опанували не лише технічні аспекти створення надійних паролів чи захисту облікових записів, а й етичні та правові засади цифрової взаємодії, що відповідає сучасним вимогам до цифрової компетентності як багатовимірного феномену [3].

Важливу роль у формуванні цифрової компетентності відіграють і заходи професійної орієнтації, зокрема екскурсії до провідних ІТ-компаній, таких як SoftServe. Комунікація з практикуючими фахівцями ІТ-галузі під час екскурсій дозволяє здобувачам освіти розширити уявлення про можливість професійної реалізації, усвідомити значення безперервного професійного розвитку та необхідність постійного оновлення цифрових умінь. Це сприяє формуванню у них рефлексивного ставлення до власного професійного зростання та стимулює розвиток внутрішньої мотивації до опанування нових цифрових технологій, що є важливим показником сформованості цифрової компетентності [2].

Таким чином, практичний досвід ВПУ №21 переконливо демонструє можливості цілісного та системного підходу до формування цифрової компетентності у професійній освіті. Поєднання професійно орієнтованих освітніх програм, участі у міжнародних освітніх проєктах, заходів з кібербезпеки та співпраці з ІТ-компаніями створює умови для розвитку всіх її структурних компонентів. Це дозволяє розглядати цифрову компетентність не

лише як сукупність технічних умінь, а як інтегративну характеристику особистості майбутнього фахівця, що забезпечує його готовність до ефектної, безпечної та відповідальної професійної діяльності в умовах цифрової трансформації суспільства.

Висновки. Отже, узагальнення теоретичних підходів дозволяє визначити цифрову компетентність у професійній освіті як інтегративну характеристику особистості майбутнього фахівця, що поєднує систему знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і практичного досвіду безпечної та ефектної діяльності в цифровому середовищі. Вона охоплює не лише техніко-інструментальний аспект володіння цифровими технологіями, а й когнітивний, соціокультурний, комунікативний та безпековий виміри, що забезпечують здатність особистості до критичного мислення, професійної взаємодії та безперервного саморозвитку в умовах цифрової трансформації.

Практична частина дослідження на прикладі діяльності ВПУ №21 м. Івано-Франківська підтверджує дієвість такого комплексного підходу, оскільки освітній процес у закладі орієнтований на формування всіх структурних компонентів цифрової компетентності: від інформаційно-пошукових і техніко-технологічних умінь до онлайн-комунікативних та безпеково-етичних навичок. Запровадження інтегрованої професії, участь у міжнародних освітніх проєктах, реалізація заходів з кібербезпеки та співпраця з ІТ-компаніями створюють цілісне цифрове освітнє середовище, у межах якого цифрова компетентність формується як системоутворювальний компонент професійної підготовки, що підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці та їхню готовність до діяльності в умовах цифрового суспільства.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі вбачаємо у поглибленому дослідженні методик і педагогічних технологій формування цифрової компетентності з урахуванням галузевої специфіки професійної освіти та різних рівнів підготовки здобувачів освіти. Актуальними є також емпіричні дослідження рівнів сформованості структурних компонентів цифрової компетентності, розроблення інструментарію їх діагностики та критеріїв оцінювання результатів освітньої діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гаврілова Л., Топольник Я. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 61. № 5. С. 1-14. DOI: <http://doi.org/10.33407/itlt.v61i5.1744>
2. Екскурсія до компанії SoftServe. Вище професійне училище №21. URL: <https://vpu21.if.ua/ekskursiya-do-kompaniyi-softserve/> (дата звернення: 15.01.2026).
3. Кібербезпека для підлітків: як захистити себе в цифровому світі. Вище професійне училище №21. URL: <https://vpu21.if.ua/kiberbezpeka-dlya-pidlitkiv-yak-zahystyty-sebe-v-cyfrovomu-sviti/> (дата звернення: 15.01.2026).
4. Концепція розвитку цифрових компетентностей: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.01.2026).
5. Мирошниченко О. Зміст і структура цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70. Т. 3. С. 119-123. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.22>
6. Пригодій М. Методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. Том 6. № 1. С. 1-13. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6104>
7. Професії. Вище професійне училище №21. URL: <https://vpu21.if.ua/vstupnyku/profesiji/#1690886957967-6d2e4856-bec9> (дата звернення: 15.01.2026).
8. Розвиваємо цифрові та підприємницькі навички. Вище професійне училище №21. URL: <https://vpu21.if.ua/rozvyvayemo-cyfrovi-ta-pidpryyemnyczki-navycky/> (дата звернення: 15.01.2026).
9. Спірін О., Овчарук О. Цифрова компетентність. Енциклопедія освіти. Нац. акад. пед. наук України: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. С. 1095-1096.
10. Хомік О., Ліщук-Торчинська Т., Сахарук І., Борисюк С. Оцінювання цифрової компетентності у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Том 12. № 10. С. 56-63. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-008>
11. Цюняк О., Качак Т., Близнюк Т. Цифрова педагогіка у системі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів: виклики та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2025. № 1(56). С. 255-258. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.255-258>

Дата першого надходження статті до видання: 19.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.03.2026